Vantaa

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
28.05.2025

**VANTAAN KAUPUNGIN ASIANTUNTIJALAUSUNTO**

**Asia: O 34/2025 vp Maahanmuuttajaäitien työllistyminen**

Vantaan kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Maahanmuuttajanaiset ja äidit ovat heterogeeninen ryhmä, jolla on moninaisia tarpeita ja haasteita. Joukossa on naisia, joilla ei ole koulutus- tai työelämätaustaa, ja toisaalta myös erittäin korkeasti koulutettuja osaajia. Puolison rooli ja lastenhoitovastuun epätasainen jakautuminen ovat kuitenkin usein yhdistäviä tekijöitä. Naisilla on usein korostunut tarve oikean tiedon saannille ja palveluohjaukselle, sillä he jäävät helpommin kotiin ja palveluiden ulkopuolelle. Palvelujärjestelmää ei tunneta eikä tiedosteta omia oikeuksia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Osalla äideistä kotoutumiskoulutukset keskeytyvät, kun he jäävät lasten kanssa kotiin. He saattavat olla kotona maksimiajan useamman lapsen kanssa, jolloin suomen kielen taito heikkenee ja verkostot kielitaidon ja osaamisen vahvistamiseen jäävät olemattomiksi. Naisten mahdollisuudet päästä opiskelemaan, työllistyä tai kehittää laajemmin osaamistaan jäävät riittämättömiksi, ja johtaa esimerkiksi työttömyyden pitkittymiseen ja osallisuuden puutteeseen. Usein tarvitaan monia oikea-aikaisia palveluita ennen kuin työllistyminen on mahdollista.

Keskeistä on oikea-aikaisen tiedon saanti, neuvonta ja ohjaus. Yhteiskuntaorientaatio erityisesti omakielisenä on erittäin hyvä työkalu naisten osallisuuden kasvattamiseksi, samoin kuin paikallinen yhteistyö kolmannen sektorin kanssa. Vantaalla panostetaan tietoisesti maahanmuuttajanaisten ja äitien tavoittamiseen kotoutumisen palveluissa. Yhteistyötä tehdään laajasti kolmannen sektorin, alueellisten toimijoiden sekä hyvinvointialueen kanssa.

Naisten tilanteeseen vaikuttaa vahvasti myös turvallisuuden tunne kotona ja kodin ulkopuolella. Maahanmuuttaneilla naisilla on suurempi riski joutua monenlaisen lähisuhdeväkivallan kohteeksi kuin valtaväestöön kuuluvilla. Yhteiskunnassa kiristynyt ilmapiiri, kuten rasismin ja naisvihamielisyyden kasvu, heikentää turvallisuutta ja tunnetta siitä. Perusturvan osalta perheiden taloudellinen tilanne on vaikeutunut tehtyjen toimien myötä. Tämä haastaa erityisesti äitejä, koska he kantavat ison vastuun perheen arjesta ja useammin heidän toimeentulonsa muodostuu usein tuista. Viesti on toistunut monessa maahanmuuttaneille naisille suunnatussa toiminnassa: ihmiset ovat todella kovilla taloudellisesti. Naiset voivat myös olla hyvin riippuvaisia puolisonsa tuloista, mikä taas estää heitä toteuttamasta omia tavoitteitaan.

On tärkeää, että viranomaistoimijat vahvistavat luottamusta omaan toimintaansa ja naiset saavat tietoa oikeuksistaan, tukea ja motivointia. Tässä yhteiskuntaorientaatio on keskeisessä asemassa. Yhteiskuntaorientaation tiukka sääntely haastaa kuitenkin kohderyhmän kanssa työskentelyä, sillä tarpeet ovat moninaiset ja erityisesti pienten lasten äitien kanssa tarvitaan usein joustavia malleja sekä toiminnallisia polkuja.

Maahanmuuttajanaisilla on usein kova motivaatio päästä työelämään, mutta se heikentyy sitä vahvemmin mitä pidempään joutuu odottamaan sopivaa koulutusta tai työtä. Haasteena on myös

kotoutumisprosessin katkonaisuus: työllisyyden ja kotoutumisen palveluissa käydään kääntymässä, eikä palvelua ehditä edes tarjota, ennen kuin naiset lähtevät uudestaan vanhempainvapaalle. Jos kotoutumisprosessia halutaan todella tehostaa, tarvittaisiin lisää joustoa ja osa-aikaisia palveluita, sekä alkuvaiheen ohjausta, jossa huomioidaan koko perhetilanne kotoutumisprosessia suunniteltaessa.

Suurimmat haasteet:

1. **Osaamisen tunnistaminen**: Ulkomailla hankitun koulutuksen ja työkokemuksen tunnistaminen on hidasta ja byrokraattista. Omassa kotimaassa tai lähtömaassa kerrytettyä kokemusta ei huomioida tarpeeksi, eikä ajatella, että siitä olisi hyötyä Suomessa. Suomalainen työelämä ei tarpeeksi tunnusta tai tunnista näitä taitoja.

2. **Tiedon ja verkostojen puute**: Heikot verkostot ja tiedon puute suomalaisesta työelämästä ja mahdollisuuksista vaikeuttavat työllistymistä.

3. **Työnhakutaitojen puutteet**: Suomessa on erilaiset työnhakutavat ja -kanavat kuin monissa muissa maissa. Jos nainen ei ole ollut työelämässä, työnhakutaitoja ei välttämättä ole ollenkaan tai ne ovat heikot. Työnhakutaitoja ei myöskään opeteta tarpeeksi, vaikka olisi suorittanut korkeammankin asteen tutkinnon.

4. **Puutteelliset digitaidot**: monella varsinkin heikommin koulutetulla naisella on heikot digitaidot tai hän on luku- ja kirjoitustaidoton. Heikot digitaidot heikentävät osallisuutta, koulutukseen pääsyä sekä työllistymistä.

5. **Työkyky**: Vantaalaiset ovat verrattain huonokuntoisempia kuin muut. Maahanmuuttajanaiset voivat olla kantaväestöä heikommassa kunnossa tai urheilevat vähemmän, mikä heijastuu myös työkykyyn. Lisäksi taustalla saattaa olla traumataustaa tai muuta psyykkistä tai fyysistä oireilua varsinkin pakolaisena maahan saapuneilla.

6. **Perhevapaat ja lastenhoito**: Lastenhoidon järjestäminen saattaa vaikeuttaa koulutuksiin ja työhön osallistumista varsinkin monilapsisissa perheissä. Toisaalta kunnan on taloudellisesti mahdotonta resursoida kaikkeen palveluun lastenhoitoa.

7. **Kielitaidon puute**: Riittämätön suomen tai ruotsin kieli on edelleen yksi merkittävimmistä esteistä. Kotoutumiskoulutuksessa saavutetaan harvoin riittävä kielitaitotaso (B1.1) vaan lisäksi tarvitaan täydentäviä kursseja. Moni lähtee myös täysin alkuvaiheesta luku- ja kirjoitustaidon suhteen. Myös korkeasti koulutetuilla työllistyminen kaatuu kielitaitoon, sillä oppilaitoksilla ei ole taloudellista kannustinta varmistaa, että kielitaito on riittävällä tasolla esimerkiksi englanninkielisissä tutkinnoissa. Nämä opiskelijat päätyvät usein työllisyyspalveluiden asiakkuuteen valmistumisensa jälkeen.

Vantaalla uusien palveluiden kehittämisessä keskeisintä on kohderyhmän omatoimijuuden kasvattaminen osallisuuden, digitaitojen ja kielitaidon vahvistamisen kautta.

Susanna Taipale-Vuorinen, työllisyyden ja kotoutumisen palveluiden johtaja

Vantaan kaupunki